

VARKENSHOUDERS ZIJN REDELIJK GOED TE SPREKEN OVER DE HUIDIGE **SPEELTJES** DIE IN HUN STALLEN HANGEN, BLIJKT UIT EEN INVENTARISATIE VAN BOERDERIJ.

Afleidingsmateriaal hoeft niet duur te zijn

varkenshouderij

SINDS 1 juli 2007 is het ophangen van een ketting in de stal niet meer voldoende als afleidingsmateriaal voor de biggen, vleesvarkens en zeugen. In de brochure van Dienst Regelingen Goede afleiding voor uw varkens staat dat deze eis van voldoende afleidingsmateriaal naar eigen inzicht ingevuld mag worden, zolang het materiaal maar tegemoetkomt aan de behoeften van het varken. Varkens-

houders hebben sindsdien zelf afleidingsmateriaal ontwikkeld of speeltjes aangekocht via bedrijven om te voldoen aan deze wettelijke eis. Boerderij keek naar de speeltjes in de gemiddelde varkensstal en beantwoordt vragen als: wat vindt het varken hiervan, hoeveel punten op de Maatlat Duurzame Veehouderij (MDV) levert het op, en wat kost het?

Dick van Doorn

FOTO: BERT VAN DEN BRANDEN

FOTO: FOTOBURO BERT JANSEN

Om extra punten te scoren op de Maatlat Duurzame Veehouderij installeerde Geert van Bussel (41) in Asten deze wipwap op zijn hokafscheiding. Het is een zelfbedacht ontwerp dat hem drie punten op de maatlat oplevert. Er zijn 22 punten nodig om in aanmerking te komen voor een van de fiscale regelingen. „De controleur van de maatlat

vond het een goed idee. Het is interactief omdat het ook de varkens in het hok ernaast stimuleert.” De wipwap bestaat uit een ijzer dat scharniert op een lipje dat op de hokafscheiding is vastgezet. Aan de uiteinden zit stukken tylen-slang. Volgens Van Bussel kost het maken vooral arbeidstijd, de materialen zijn relatief goedkoop.

FOTO: ANNECHIE TEN HAVE

Annechien ten Have kocht een paar jaren terug de Wroezelaar. Daarin ligt bij haar een mineralenblok waar de vleesvarkens aan kunnen knabbelen. „Hij is niet echt handig, vind ik. Hij gaat een beetje lastig open en dicht. Het is niet het leukste speeltje voor een vleesvarken en past niet bij zijn wroetgedrag.” De Wroezelaar van Schippers Bladel kost €35.

Vermeerderaar Bert van den Branden in Beveren-Waas (B.) ontwikkelde de Sika 1 (voor biggen) en 2 (voor vleesvarkens). Het product is sinds januari 2011 gepatenteerd. „Het grote voordeel van het speeltje is dat het rolt en rammelt. Dat prikkelt ze om er mee te gaan spelen. Ze kunnen ook in het afleidingsmateriaal bijten.“ De Sika is gemaakt van pvc/polyethyleen, een ketting en bijtblok (teflon 500). Van Den Branden denkt dat het speeltje minimaal vijf jaar meegaat. Het scoort 3 punten op de maatlat en kost €15 (Sika 1) en €17,50 (Sika 2) per stuk.

FOTO: FOTOBURO BERT JANSEN

Vleesvarkenshouder Helm Verhees (49) in Liessel heeft gele boemerangs in de stal hangen. „Ze spelen er veel mee. Als ik binnenkom zijn ze er altijd mee aan het rommelen.“ Volgens Verhees vormen de gele hangers geen belemmering in zijn bedrijfsvoering. Hij heeft ze pas sinds december omdat hij een nieuwe stal heeft gebouwd. „Ik kan dus niet zeggen of ze duurzaam zijn.“ De leverancier van de gele hangers is Agro Verhen in Helmond. Ze scoren drie punten op de maatlat en kosten €4,95 per stuk exclusief ketting.

Dit varkensspeeltje heeft Chris Jenniskens (42) in Overloon zelf bedacht. Hij is Topigs 20-subfokker. Het is een ketting die aan twee ijzeren buizen hangt op zo'n tien centimeter van de hokafscheiding. Om de ketting van een meter lang zitten een paar stukken van een haspelslang. „Het hangt nu een maand in de stal en mijn ervaring is dat vooral de oudere varkens (boven

20 kilo) het leuk vinden om mee te spelen. De jonge biggen doen er niet veel mee.“ Jenniskens kan met dit afleidingsmateriaal geen punten halen op de maatlat, omdat niet 40 procent van de dieren in het hok er tegelijk mee kunnen spelen. Het maken van dit speeltje is vrij eenvoudig en de subfokker verwacht dat de gebruikte haspelslang niet snel slijt.

FOTO: BART NIJUS VAKFOTOGRAFIE

FOTO: HANS WITTE

Bij vermeerderaar Hans Witte (45) in Borssele spelen de biggen graag met de Bite rite. Het is een 'uier' met vier bijtstaafjes. „Hij bevat goed, maar de 'spenen' van het ding slijten wel gauw. Toch werkt hij erg goed als de biggen bijtend zijn. Als ik hem laat zakken in het hok leiden ze de biggen goed af van elkaar.“ Als de bijtstaafjes kapot zijn, bestelt

Witte nieuwe. De basis waar de staafjes inzitten heeft de vermeerderaar al tweeënhalve jaar. „Al moet ik de bijtstaafjes regelmatig vervangen, dit afleidingsmateriaal bevat goed.“ De Bite rite wordt o.a. geleverd door Van Osch stalrichting in Uden. De biggenvariant (foto) kost €17,50 en de vleesvarkensvariant €30 inclusief ketting, trechter en slangetjes.

FOTO: KEES DE GROOT

Varkenshouder Kees de Groot (54) heeft bij zijn vleesvarkens de gele speelbal van Schippers Bladel liggen. De bal heeft een doorsnee van 30 centimeter. De bal bevalt niet zo goed. „Ze doen er te weinig mee. Hij belandt in een hoek en hij wordt steeds bruiner. Ik heb ze nog wel in de hokken liggen als af-

leidingsmateriaal, maar ze doen er niets mee.” De Groot heeft de ballen geïntroduceerd om met name staartbijten te voorkomen. Hij heeft de ballen niet aangeschaft om in aanmerking te komen voor punten op de Maatlat Duurzame Veehouderij. Deze gele speelbal kost €10,85 per stuk.

FOTO: PETER ROEK

Bij vermeerderaar Hans Witte (45) in Borssele hangen balletjes aan een ketting als afleidingsmateriaal. Ze hangen zowel bij de biggen als bij de opfokbiggen en de zeugen. „Ze spelen er best veel mee, eigenlijk iedere dag klieren ze wel met het balletje”, aldus Witte. De varkenshouder heeft ze

puur en alleen aangeschaft omdat het verplicht is om afleidingsmateriaal in de stal te hebben. De balletjes heeft hij in een grote partij aangekocht via Schippers Bladel, drie jaar geleden voor €3,95 per stuk exclusief btw. Bij de zeugen zijn de balletjes gevoelig voor kapotbijten.

FOTO: LAKA

Vermeerderaar Karel ter Huurne in Hengevelde heeft ruim honderd anti-stressballen met vanillegeur van Laka bv in zijn stal hangen. „Ik ruik de vanillegeur niet zo, maar de anti-stressbal is wel sterk.” Hij heeft de ballen al drie jaar en er is er nog geen een gesneuveld. Hij heeft de ballen in die tijd mede aangeschaft om in aanmerking te komen voor 2 punten op de maatlat. „De zeugen vinden het leuk om mee te spelen. Ze weten ook heel goed hoe ze hem aan het slingeren moeten krijgen.” De bal hangt 80 centimeter van de grond bij Ter Huurne. Hoeveel de anti-stressbal oplevert aan punten op de maatlat kan Laka bv niet zeggen. De bal kost €9,50 per stuk.

DE DIERENBESCHERMING WIL UITEINDELIJK NAAR 'BETER LEVEN' ALS STANDAARD, DUS GROTE GROEPEN MET STRO.

'Ketting met of zonder bal voldoet niet'

Bert van den Berg wil geen oordeel per speeltje geven. „Dat moet door onafhankelijke deskundigen gebeuren. Wat voor ons belangrijk is, is dat het speeltje voldoet aan de behoeften van het varken. En sommige speeltjes doen dat niet. Afleidingsmateriaal moet wroetbaar, bijtbaar, afbreekbaar en eetbaar zijn.”

De ketting met of zonder balletje voldoet volgens Van den Berg niet. „De bal aan het uiteinde zorgt er voor dat ze de ketting niet meer goed in de bek kunnen krijgen en dat ze regelmatig de bal tegen hun kop krijgen.” Voorwerpen op de grond, zoals een losse bal, ver-

liezen de interesse van het varken zodra deze vuil worden. Varkens zijn geen likdieren, dus een Wroezelaar met een liksteen is geen optie volgens de beleidsmedewerker. Beter zou zijn om er stro of hooi in te doen.

De Dierenbescherming wil in de varkenshouderij uiteindelijk naar het afleidingsmateriaal zoals dat omschreven staat in haar 'Beter Leven'-kenmerk. Dat betekent groepen varkens van veertig of meer dieren in het stro. Varkens, die volgens de Dierenbescherming nu nog in te kleine groepen worden gehouden, krijgen daarbij een stevig stuk touw of houtblok

FOTO: DIERENBESCHERMING

PROFIEL

Naam: Bert van den Berg.
Organisatie: Dierenbescherming.
Functie: beleidsmedewerker veehouderij.

om met elkaar kapot te kunnen maken. „Iets anders mag ook, als het volgens de deskundigen van WUR maar in gelijke mate voldoet”, aldus de beleidsmedewerker veehouderij.

FOTO: ANNECHIE TEN HAVE

Annechien ten Have heeft bij de speenbiggen zelf bedacht afleidingsmateriaal hangen. Het gaat om een rvs-buisje met een touwtje erdoorheen. „Elke dag bijten ze op het touwtje en moet ik het touw via het buisje doorschuiven, zodat ze er weer op kunnen knabbelen. Deze oplossing is erg goedkoop, het kost alleen touw.” Ten Have heeft dit afleidingsmateriaal hangen in het kader van Good Farming Star van Vion. Vooral bij gespeende biggen werkt dit afleidingsmateriaal erg goed.

Strokoker toegevoegd aan Maatlat Duurzame Veehouderij

Per 1 januari 2011 zijn de herziene criteria voor de Maatlat Duurzame Veehouderij (MDV5) van kracht. Deze criteria gelden tot 1 januari 2012. Bij het verrijkmateriaal is de strokoker aan de lijst met materialen toegevoegd. De beschrijving van de koker staat

nog niet op internet.

Het MDV-certificaat is niet automatisch gekoppeld aan de verschillende fiscale regelingen (MIA-en/of Vamilregeling en Regeling groenprojecten). Om in aanmerking te kunnen komen voor zo'n regeling moet vanuit die regeling(en) een verwij-

zing zijn opgenomen naar het MDV-certificaat voor de betreffende categorie. Stichting Milieukeur adviseert varkensbedrijven die kiezen voor MDV-certificatie te controleren of en met welke randvoorwaarden dit in de betreffende regelingen is opgenomen.

FOTO: RONALD HISSKING

De strokoker, ontwikkeld door vleesvarkenshouders Rudy en Remco Beulink (35) in Zelhem, is opgenomen in de Maatlat Duurzame Veehouderij. De strokoker is geschikt voor biggen, vleesvarkens en zeugen en werd al geaccepteerd in het Good Farming Star-concept van Vion. Volgens Beulink leidt de strokoker tot een beter welzijn bij de varkens, zoals minder staartbijten, en is hij praktisch voor de varkenshouder. Hun meestgebruikte variant met een 1 centimeter dikke pvc-buis gaat volgens de Beulinks lang mee. Dunnere wanddikte of rvs-uitvoering zijn ook leverbaar. Prijzen liggen tussen €16 en €19,50.

WETENSCHAPPER HANS SPOOLDER VINDT **BALLEN FRUSTREREND** EN MINDER GESCHIKT ALS AFLEIDINGSMATERIAAL.

'Touwtje, wipwap en Bite rite de beste'

Volgens Hans Spoolder zijn de drie belangrijkste criteria wat betreft afleidingsmateriaal voor een varken bereikbaarheid, afbreekbaarheid en de mogelijkheid dat er meerdere dieren tegelijk mee kunnen spelen. „Een speeltje op de grond is het beste. Hoe hoger de dieren de kop moeten tillen, hoe lastiger het wordt. Verder moeten de varkens er iedere keer iets af kunnen knabbelen, zodat het interessant blijft. En als maar één dier tegelijk er mee kan spelen, is het ook minder geschikt.”

Volgens Spoolder zou stro in het hok het beste zijn om geknaagd aan hok-

genoten te voorkomen.

Als hij deze speeltjes beoordeelt aan de hand van de belangrijkste drie criteria, dan komen het touwtje, de wipwap en de Bite rite als beste uit de bus. „Voorwaarde is wel dat ze er goed bij kunnen. En in het geval van het touwtje is het beter dat het een klein eindje van de voerbak afhangt.”

Over de strokoker is het afdelingshoofd Dierenwelzijn niet zo te spreken omdat de dieren moeilijk bij het stro kunnen. Het minst enthousiast is hij over de diverse ballen, los of aan kettingen. „De gele bal interesseert ze niet en de anti-stressbal

FOTO: WUR

PROFIEL

Naam: **Hans Spoolder (45)**.
Organisatie: **Wageningen Livestock Research**.
Functie: **afdelingshoofd Dierenwelzijn**.

met vanillegeur en het kleine balletje aan de ketting leveren eerder méér frustratie op dan afleiding. Ze kunnen er niet in bijten en ze kunnen er zeker niet mee wroeten.”

FOTO: LAKA

Vleesvarkenshouder Jos Bessembinder (50) in Holten heeft deze schuurborstel van Laka als eerste getest in zijn stal. Ze bevallen erg goed. „Ik heb ze nu twee jaar en ze zijn nauwelijks gesleten. Bij sommige collega's heb ik zo'n schuurborstel wel eens gezien na een jaar en dan was er soms alleen nog een plankje over. De vleesvarkens vinden de borstel leuk en zitten er veel met hun snuit aan. Dat vinden ze blijkbaar lekker.” Om te profiteren van de Vamil/MIA-regeling gaat Bessembinder in zijn nieuwe stal ook schuurborstels plaatsen. De borstel is goed voor 2 punten op de maatlat, bij plaatsing onder een hoek van 45 graden voor 3. Hij kost €7,50 per stuk.